

بررسی الگوی مطالعه و نگرش دانشجویان پزشکی و دستیاران تخصصی بالینی دانشگاه

علوم پزشکی زنجان در مورد منابع درسی در سال ۹۲

دکتر شیوا گلشاهی راد^۱، دکتر افشار رمضانپور^۲، رمضان فلاح^۳

ar@zums

نویسنده مسوول: زنجان، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، مرکز آموزشی درمانی ولی عصر، درمانگاه پوست

دریافت: ۹۴/۱/۳۰ پذیرش: ۹۴/۳/۲۵

چکیده

زمینه و هدف: گرایش دانشجویان به جزوه به جای مطالعه‌ی منابع نه تنها بر فرایند یادگیری، بلکه بر انگیزه و روحیه‌ی تحقیق نیز تاثیر منفی خواهد گذاشت. مطالعه‌ی حاضر به منظور بررسی الگوی مطالعه و دیدگاه دانشجویان و دستیاران دانشگاه علوم پزشکی زنجان در مورد منابع درسی صورت گرفته است.

روش بررسی: در این مطالعه‌ی توصیفی مقطعی، ۲۵۴ نفر از دانشجویان، کارآموزان، کارورزان و دستیاران شاغل به تحصیل در سال ۹۲-۹۳ دانشگاه علوم پزشکی زنجان مورد بررسی قرار گرفتند. اطلاعات از طریق پرسشنامه محقق ساخته‌ای، که روایی و پایایی آن تایید شد، جمع‌آوری گردید. سپس با استفاده از روشهای آماری توصیفی و تحلیلی، تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان داد بیش از ۵۰ درصد دانشجویان و دستیاران تا ۳ ساعت در روز مطالعه می‌کنند. اولویت اول استفاده از منابع درسی برای بیشتر نمونه‌ها مطالب ارایه شده در کلاس به صورت جزوه‌های دست نویس (۴۵/۹ درصد) و کتب تالیفی (۳۵/۳ درصد) و دلایل عمده‌ی آن سهولت تهیه و دسترسی، صرفه جویی در وقت و احتمال کسب نمره‌ی بیشتر بود.

نتیجه گیری: علیرغم آگاهی از اهمیت مطالعه‌ی کتاب، دانشجویان به جزوه گرایش دارند. به نظر می‌رسد، برنامه ریزی جهت ارتقای الگو و مهارت‌های مطالعه، به کارگیری روش‌های جدید تدریس، توجه بیشتر به مهارت‌های زبان خارجی ضروری است.

واژگان کلیدی: دانشجویان پزشکی، دستیاران تخصصی بالینی، منابع درسی، جزوه، کتب مرجع، الگوی مطالعه

مقدمه

پزشکی موظف به تربیت دانش‌آموختگانی است که ضمن رعایت موازین اخلاق حرفه‌ای قادر به ارایه‌ی طیف گسترده‌ای از خدمات سلامت، ایفای نقش در قالب مدیر، پژوهشگر

در جهان امروز میزان مطالعه‌ی کتاب و مواد خواندنی یکی از شاخص‌های توسعه و عامل پیشرفت جوامع به شمار می‌رود. براساس استانداردهای پایه‌ی کشوری، سیستم آموزش

۱- پزشک عمومی، کارشناس پژوهش در آموزش مرکز مطالعات دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۲- متخصص پوست و مو، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۳- کارشناس ارشد آمار، مربی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

و مربی باشند (۲). امروزه یکی از سیاست‌های اساسی دانشگاه‌ها نظارت بر کیفیت آموزشی و ارتقا آن است. یکی از مهم‌ترین ارکان در آموزش پزشکی در دانشگاه‌ها، بهبود فرایند آموزشی و افزایش میزان یادگیری دانشجویان از طریق چگونگی استفاده از منابع آموزشی مناسب و عادات صحیح مطالعه است (۳).

یادگیری علاوه بر آن که تحت تاثیر عوامل درونی مانند خصوصیات روانی، انگیزه‌ها، هیجانات، اهداف و تمایلات فرد می‌باشد، از عوامل بیرونی از جمله امکانات آموزشی، روش‌های مطالعه و محرکات اطراف نیز تاثیر می‌پذیرد. یکی از مهم‌ترین موضوعات در یادگیری فراگیران، استفاده آن‌ها از منابع معتبر در طول ترم تحصیلی و زمان برگزاری آزمون-هاست. انتخاب منبع مطالعاتی مشخص و معتبر نقش مهمی در یادگیری دانشجویان و کاهش اضطراب امتحان دارد. در دانشگاه دو منبع اصلی برای گرفتن اطلاعات در دسترس می‌باشد: کتب مرجع و جزوات درسی. دانشگاه‌های مدرن برای واحدهای درسی یک طرح نام‌های درسی شامل منابع، مقالات و تالیفات درس مربوطه ارائه می‌کنند که سبب می‌شود تا دانشجو نه تنها پیش زمینه‌ای در خصوص درس مربوطه به دست آورد، بلکه در کلاس نیز بیشتر به جنبه‌ی تحقیق توجه نماید. کتاب‌های علمی مرجع مطالب بیشتر و جامع‌تری را به دانشجویان ارائه داده آن‌ها را از آخرین اطلاعات و موضوعات دانش مورد نظر آگاه می‌سازد و روحیه‌ی تحقیق و پژوهش را در دانشجویان تقویت می‌کند (۴). اما مهم‌ترین ویژگی این کتب، حجم زیاد، دارا بودن گروه مخاطب وسیع الطیف متشکل از متخصصین و دانشجویان مقاطع مختلف و عدم ارائه‌ی مطالب مورد نیاز به تفکیک گروه هدف مشخص می‌باشد. از طرفی مطالعه‌ی نسخه اصلی این کتب نیازمند تسلط به زبان می‌باشد (۵). گرچه استفاده از کتب مرجع ترجمه شده، سرعت خواندن را افزایش می‌دهد ولی از دانشجوی مقاطع بالایی تحصیلی انتظار می‌رود به زبان

علمی آشنا بوده بتواند از آن استفاده کند (۶). چراکه گسترش علم باعث پررنگ شدن اهمیت تبادلات علمی شده و مرزهای جغرافیایی را کنار زده است. از سویی دیگر جزوات درسی عامل محدود شدن استاد و دانشجو به شمار می‌رود و در نهایت منجر به از بین رفتن روحیه و انگیزه‌ی تحقیق در آن‌ها می‌شود. روش تهیه‌ی این جزوات، ضبط و ثبت گفته‌های اساتید و تکثیر و توزیع آن‌ها می‌باشد که گاهی حتی در طول چند ترم بدون ویرایش مجدد تکرار می‌شود (۵).

مطالعات متعددی نشان می‌دهند که اغلب دانشجویان در جزوه نویسی و یادداشت نکات مهم در کلاس با مشکل مواجه هستند (۷) و این جزوات کم کیفیت با وجود نواقص و کاستی‌ها، ورد پذیرش یا تایید اساتید و سیاست‌گذاران آموزشی نمی‌باشد. در حالی که این جزوات در برگیرنده‌ی حداقل نیازهای آموزشی بوده، الگو و مرجع مناسبی برای آزمون‌های جامع به شمار نمی‌روند ولی از دید دانشجو خلاصه‌ای سازمان یافته و گاه قابل درک تر از کتاب ارائه می‌دهند (۶) و به علت کمبود وقت مورد استقبال دانشجویان قرار می‌گیرند. مطالعات نشان می‌دهند دانشجویان به ویژه دانشجویان گروه پزشکی بیشتر بر مطالبی تمرکز می‌کنند که به آن‌ها در گذراندن واحدهای درسی کمک کنند. لذا از منابع و رویکردهایی برای نیل به این هدف یعنی موفقیت در امتحانات استفاده می‌نمایند (۸). به علت تمرکز بر نمرات درسی دانشجو و ملاک سنجش بر پایه محفوظات، دانشجویان همچنان برای رسیدن به هدف تحصیلی خود، خواندن جزوات و کتب خلاصه را به کتب مرجع ترجیح می‌دهند که نتیجه‌ی آن افت معلومات و دانش خواهد بود (۹). نشان داده شده اتکای بیش از ۴۰ درصد به یادداشت‌های کلاسی به شدت به فرایند یادگیری آسیب می‌رساند و تلفیق و ترکیب منابع مختلف آموزشی در رشد و تحول فکری فراگیران موثر است (۱۰).

یکی از مشکلات فعلی سیستم آموزش پزشکی سردرگمی دانشجویان در شناسایی و انتخاب مرجع مطالعه است. پاسخ مدرسین به این موضوع متفاوت بوده و نقش کتاب در طرح سوالات امتحانی بسیار کم رنگ است. در چنین شرایطی دانشجویان در جهت کسب نمره در امتحان، درصد تهریه‌ی متنی بر می‌آید که بیشترین ارتباط را با مدرس داشته باشد و میزان و روش تهریه‌ی جزوه نشان دهنده‌ی چنین روندی است (۱۱). بدون هدایت و حمایت دانشجویان در انتخاب منبع مناسب، او رفته رفته دچار نوعی بی‌اعتمادی و بی‌تفاوتی نسبت به مطالعه‌ی علمی می‌شود که بر انگیزه‌ی تحصیلی و یادگیری تأثیر مخربی خواهد داشت. از سوی دیگر یکی از معضلات مهم آموزش، عدم استفاده‌ی دانشجویان از منابع معتبر و مقالات علمی پژوهشی لاتین به دلیل نداشتن مهارت کافی در ترجمه‌ی متون است (۹).

از طرفی فراهم نمودن امکان دسترسی آسان و مطمئن به اطلاعات بسیار مهم است. کتابخانه‌های دانشگاهی به واسطه‌ی گردآوری منابع علمی و تخصصی، فضای مناسبی برای یادگیری و مطالعه فراهم می‌آورند و نقش مهمی در پیشبرد هدف‌های آموزشی بر عهده دارند (۱۲).

با توجه به اینکه الگوی مطالعاتی نامناسب می‌تواند موجب محدودیت دریافت دانش و سطحی شدن دانشجو شود، مطالعه‌ی منابع مورد استفاده دانشجویان و دلایل ارجحیتشان ضروری به نظر می‌رسد. نتایج این مطالعات می‌تواند در برنامه‌ریزی آموزشی و انتخاب روش‌های مناسب جهت ارتقای تحصیلی و ماندگاری دانش که در رشته‌ی پزشکی اهمیت به‌سزایی دارد، مورد استفاده قرار گیرد.

روش بررسی

در این مطالعه‌ی توصیفی مقطعی تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی به عنوان جامعه‌ی آماری محسوب شدند. پس از هماهنگی با معاون محترم آموزشی و تهریه‌ی آمار

دانشجویان علوم پایه و فیزیوتراپولوژی، کارآموزان و کارورزان و دستیاران تخصصی بالینی، حداقل حجم نمونه بر اساس فرمول ۲۴۸ نفر برآورد شد. روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه طراحی شده توسط محقق بود شامل دو بخش: اطلاعات دموگرافیک (شامل سن، جنس، وضعیت تاهل، محل سکونت و مقطع تحصیلی) و ۸ پرسش در خصوص تسلط به زبان انگلیسی، ساعات مطالعه، منابع مورد مطالعه و چگونگی استفاده از آن‌ها، علل ارجحیت هر کدام از منابع مورد استفاده و علل عدم استفاده از منابع مرجع. پاسخ سوالات بخش دوم در قالب طیف لیکرت طراحی و با مقیاس ۳ درجه‌ای نمره‌گذاری شد. منبع طرح پرسش‌ها مقالات مشابه و کتب مرتبط بود. پس از مرور منابع و تهریه‌ی پیش نویس، پرسشنامه در اختیار ۵ تن از مسوولان آموزشی و اساتید صاحب نظر قرار گرفت و پس از جمع‌آوری نظرات، اصلاحات لازم اعمال شد. برای تعیین پایایی آن، تعداد ۲۵ نمونه از آن در فاصله زمانی یک ماه، بین جامعه‌ی مورد مطالعه، توزیع و براساس ضریب آلفای کرونباخ، پایایی آن ۸۷ درصد محاسبه گردید.

توزیع در زمان حضور فراگیران در دانشکده و بیمارستان انجام گرفت. کلیه‌ی شرکت کنندگان در تحقیق با رضایت شخصی (شفاهی) پرسشنامه را پر کردند. پرسشنامه‌ها فاقد نام و نام خانوادگی بوده و به شرکت کنندگان اطمینان خاطر داده شد که اطلاعات ارائه شده به طور محرمانه و تنها در جهت اهداف طرح استفاده می‌گردد. از شرکت کنندگان خواسته شد تا با دقت و صداقت به سوالات پاسخ دهند. فرم‌ها بدون نام بود و تمام تلاش انجام گرفت تا تمامی فرم‌ها تکمیل شوند. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، داده‌ها در قالب نرم افزار SPSS 16 کد گذاری و مورد آنالیز قرار گرفت. در آنالیز توصیفی، نتایج به صورت فراوانی، میانگین و انحراف معیار بیان شد. در آنالیز

تحلیلی از آزمون‌های تی مستقل، آنالیز واریانس، رگرسیون و در صورت نیاز تست‌های نان پارامتریک استفاده گردید. سطح معنی‌دار آماری کمتر از ۵ درصد در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

از بین کل شرکت کنندگان ۱۴۴ نفر (۵۶/۷ درصد) مونث و ۱۱۰ نفر (۴۳/۳ درصد) مذکر بودند.

۱۱۰ نفر (۵۱/۹ درصد) بین ۲۲ تا ۲۵ سال سن داشتند. سن ۷۳ نفر (۳۴/۴ درصد) زیر ۲۲ و ۲۹ نفر (۱۳/۷ درصد) بالای ۲۵ سال بود. از بین کل شرکت کنندگان ۲۱۵ نفر (۸۴/۶ درصد) مجرد و ۳۹ نفر (۱۵/۴ درصد) متاهل بودند. از بین کل شرکت کنندگان ۱۴۴ نفر (۶۴/۹ درصد) کارآموز، ۶۲ نفر (۲۷/۹ درصد) کارورز، و ۱۶ نفر (۷/۲ درصد) دستیار بودند. از بین کل شرکت کنندگان ۱۳۶ نفر (۵۴ درصد) ساکن خوابگاه دانشجویی بودند، ۶۳ نفر (۲۵ درصد) با خانواده و ۵۳ نفر (۲۱ درصد) با دوستان در منزل زندگی می‌کردند.

طبق اظهار نمونه‌ها، ۱۷ نفر (۷/۷ درصد) به زبان انگلیسی در سطح عالی و ۶۰ نفر (۲۷/۱ درصد) در سطح خوب تسلط داشتند. تسلط به زبان انگلیسی در ۱۲۱ نفر (۵۴/۸ درصد) در حد متوسط و در ۲۳ نفر (۱۰/۴ درصد) ضعیف عنوان شد و اختلاف معنی‌داری بین دو گروه دانشجوی و دستیار وجود دارد ($P=0/04$).

متوسط زمان مطالعه در روز، برای ۷۵ نفر (۲۹/۵ درصد) ۲ ساعت، ۴۹ نفر (۱۹/۳ درصد) ۳ ساعت و ۴۲ نفر (۱۶/۵ درصد) ۴ ساعت بود. ۳۶ نفر (۱۴/۲ درصد) ۱ ساعت و ۲۹ نفر (۱۱/۴ درصد) ۵ ساعت مطالعه‌ی روزانه داشتند.

اختلاف معنی‌داری بین دانشجویان و دستیاران وجود نداشت. اولویت اول استفاده از منابع درسی، برای ۱۱۱ نفر (۴۵/۹ درصد) مطالب ارائه شده توسط اساتید در کلاس و ۸۵ نفر (۳۵/۳ درصد) کتب تالیفی بود. در ۳۵ درصد از

دانشجویان و ۶۰ درصد از دستیاران کتب تالیفی به‌عنوان اولویت اول انتخاب شد که با توجه به $P=0/01$ بین این دو گروه اختلاف معنی‌داری وجود داشت. ۲۰ نفر (۸/۴ درصد) منابع مرجع به زبان اصلی و ۲۳ نفر (۹/۷ درصد) منابع مرجع ترجمه شده را به‌عنوان اولویت اول انتخاب نمودند. در ۱۲۰ نفر (۵۰/۴ درصد) منابع مرجع به زبان اصلی، به‌عنوان اولویت آخر انتخاب شد. در ۴۹/۷ درصد از دانشجویان و ۵۳/۳ درصد از دستیاران منابع مرجع به زبان اصلی آخرین انتخاب بود. طبق نتایج جدول، تالیفی اساتید بین دو گروه دانشجوی و دستیار، اختلاف معنی‌داری وجود داشت. ($P=0/01$)

در مورد شکل ارجح مطالعه‌ی منابع درسی، ۱۰۱ نفر (۴۰/۹ درصد) خواندن نسخه‌های چاپی (کتاب)، ۶۷ نفر (۲۷/۲ درصد) خواندن جزوه‌های دستنویس و ۴۵ نفر (۱۸/۶ درصد) مشاهده‌ی فایل الکترونیکی تصویری را به‌عنوان اولویت اول انتخاب کردند. خواندن جزوات چاپی و گوش دادن به فایل الکترونیکی صوتی در ۲۱ نفر (۸/۷ درصد) و ۱۸ نفر (۷/۴ درصد)، اولویت اول بود. خواندن جزوات چاپی در ۱۳۵ نفر (۵۵/۸ درصد) به‌عنوان اولویت آخر انتخاب شد. با توجه به نتایج، ۳۸/۹ درصد دانشجویان و ۸۰ درصد از دستیاران خواندن نسخه‌ی چاپی کتاب را به‌عنوان شکل ارجح مطالعه‌ی منابع درسی انتخاب نمودند که بین دو گروه اختلاف معنی‌داری وجود داشت ($P=0/02$). هیچ‌یک از دستیاران شرکت‌کننده در مطالعه از فایل صوتی منابع استفاده نمی‌کردند.

در مورد نحوه‌ی دسترسی به منابع درسی، خرید شخصی منابع درسی و یادداشت برداری در کلاس در ۶۱ نفر (۲۴/۸ درصد) و ۶۵ نفر (۲۷ درصد)، اولویت اول محسوب می‌شد.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد نظرات نسبت به دلایل ارجحیت هر یک از منابع مطالعاتی

منابع درسی	کتاب مرجع به زبان انگلیسی			کتاب مرجع ترجمه شده			کتاب تالیفی			مطالب ارایه شده اساتید در کلاس			علت
	موافق	بی نظر	مخالف	موافق	بی نظر	مخالف	موافق	بی نظر	مخالف	موافق	بی نظر	مخالف	
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	
ارایه‌ی اطلاعات دقیق و جامع	۱۳۳ (۵۲/۴)	۴۷ (۱۸/۵)	۶۴ (۲۵/۲)	۱۰۸ (۴۲/۵)	۶۲ (۲۴/۴)	۶۷ (۲۶/۴)	۵۱ (۲۰/۱)	۱۰۴ (۴۰/۹)	۸۰ (۳۱/۵)	۸۸ (۳۴/۶)	۹۱ (۳۵/۸)	۵۷ (۲۲/۴)	
سهولت تهیه و دسترسی	۵۳ (۲۰/۹)	۸۸ (۳۴/۶)	۹۴ (۳۷)	۱۱۲ (۴۴/۱)	۶۶ (۲۶)	۵۹ (۲۳/۲)	۸۰ (۳۱/۵)	۹۱ (۳۵/۸)	۶۳ (۲۴/۸)	۱۴۵ (۵۷/۱)	۳۴ (۱۳/۴)	۶۳ (۲۴/۸)	
سهولت مطالعه	۵۳ (۲۰/۹)	۷۲ (۲۸/۳)	۱۰۳ (۴۰/۶)	۹۵ (۳۷/۴)	۶۶ (۲۶)	۷۰ (۲۷/۶)	۹۸ (۳۸/۶)	۸۰ (۳۱/۵)	۵۴ (۲۱/۳)	۱۳۴ (۵۲/۸)	۳۰ (۱۱/۸)	۷۲ (۲۸/۳)	
صرفه جویی در وقت	۶۶ (۲۶)	۵۱ (۲۰/۱)	۱۱۸ (۴۶/۵)	۸۰ (۳۱/۵)	۷۵ (۲۹/۵)	۸۱ (۳۱/۹)	۸۹ (۳۵)	۷۹ (۳۱/۱)	۶۴ (۲۵/۲)	۱۳۷ (۵۳/۹)	۴۰ (۱۵/۷)	۶۳ (۲۴/۸)	
کسب نمره‌ی بیشتر	۶۳ (۲۴/۸)	۶۳ (۲۴/۸)	۱۱۰ (۴۳/۳)	۷۵ (۲۹/۵)	۷۳ (۲۸/۷)	۸۸ (۳۴/۶)	۸۸ (۳۴/۶)	۸۷ (۳۴/۳)	۵۸ (۲۲/۸)	۱۵۰ (۵۹/۱)	۴۳ (۱۷/۹)	۵۲ (۲۰/۵)	
حجم مناسب	۶۱ (۲۴)	۶۴ (۲۵/۲)	۱۱۰ (۴۳/۳)	۵۲ (۲۰/۵)	۸۵ (۳۳/۵)	۹۸ (۳۸/۶)	۸۷ (۳۴/۳)	۸۶ (۳۳/۹)	۵۹ (۲۳/۲)	۱۳۸ (۵۴/۳)	۴۹ (۱۹/۳)	۵۵ (۲۱/۷)	
تقویت روحیه مطالعه‌ی و تحقیق	۱۱۲ (۴۴/۱)	۶۷ (۲۶/۴)	۵۸ (۲۲/۸)	۹۷ (۳۸/۲)	۸۱ (۳۱/۹)	۶۳ (۲۴/۸)	۶۹ (۲۷/۲)	۸۴ (۳۳/۱)	۷۷ (۳۰/۳)	۸۶ (۳۳/۹)	۶۵ (۲۵/۶)	۸۴ (۳۳/۱)	
تسلط به زبان انگلیسی	۱۱۸ (۴۶/۵)	۵۱ (۲۰/۱)	۶۲ (۲۴/۴)	۵۷ (۲۲/۴)	۸۰ (۳۱/۵)	۸۹ (۳۵)	۵۹ (۲۳/۲)	۶۸ (۲۶/۸)	۹۰ (۳۵/۴)	۷۱ (۲۸)	۶۳ (۲۴/۸)	۸۷ (۳۴/۳)	
انطباق با اهداف آموزشی	۸۵ (۳۳/۵)	۷۹ (۳۱/۱)	۶۸ (۲۶/۸)	۸۹ (۳۵)	۸۳ (۳۲/۷)	۶۱ (۲۴)	۷۸ (۳۰/۷)	۸۱ (۳۱/۹)	۷۰ (۲۷/۶)	۹۲ (۳۶/۲)	۸۵ (۳۳/۵)	۵۶ (۲۲)	
توصیه و تشویق اساتید	۸۵ (۳۳/۵)	۹۶ (۳۷/۸)	۵۳ (۲۰/۹)	۹۶ (۳۷/۸)	۸۶ (۳۳/۹)	۵۲ (۲۰/۵)	۸۶ (۳۳/۹)	۸۶ (۳۳/۹)	۵۶ (۲۲)	۹۱ (۳۵/۸)	۷۳ (۲۸/۷)	۶۲ (۲۴/۴)	

۴۸ در ۸۶/۷ درصد دستیاران، خرید شخصی منابع، اولویت اول بود که با توجه به $P < 0/0001$ با گروه دانشجویان اختلاف معنی داری داشت. نفر (۱۹/۶ درصد) امانت از دوستان و ۴۲ نفر (۱۷/۳ درصد) استفاده از جزوه سال‌های گذشته را اولویت اول قرار دادند. تهیه گروهی جزوه و کتابخانه تنها در ۲۱ (۹ درصد) و ۱۱ نفر (۴/۶ درصد) به عنوان اولویت اول بود. فقط ۴ نفر (۱/۷ درصد) ضبط صدای اساتید را به عنوان اولویت اول انتخاب نمودند. هیچ یک از دستیاران از روش یادداشت برداری و نیز جزوه‌ی سال‌های گذشته استفاده نمی‌کنند و از این نظر بین دو گروه اختلاف معنی داری وجود داشت ($P < 0/05$). علی‌رغم اینکه تهیه‌ی گروهی جزوه در گروه دستیاران کمتر از ۱۰ درصد بود ولی دومین نحوه‌ی ارجح دسترسی به منابع به شمار می‌رود و با گروه دانشجویان اختلاف معنی داری داشت ($P = 0/005$).

در بررسی پاسخ‌های ارایه شده از طرف نمونه‌ها به سوالات مربوط به دلایل ارجحیت هر کدام از منابع درسی (جدول شماره ۱): درمورد کتب مرجع به زبان انگلیسی، ارایه‌ی مطالب دقیق و جامع در ۱۳۳ نفر (۵۲/۴ درصد)، تقویت روحیه‌ی مطالعه و تحقیق ۱۱۲ نفر (۴۴/۱ درصد)، و تسلط به زبان انگلیسی در ۱۱۸ نفر (۴۶/۵ درصد) بیشترین دلایل ارجحیت بود. طبق نتایج، در مورد انطباق با اهداف آموزشی در دو گروه دانشجویان و دستیاران اختلاف معنی داری وجود داشت ($P = 0.022$). درمورد کتب مرجع ترجمه شده، سهولت تهیه و دسترسی در ۱۱۲ نفر (۴۴/۱ درصد)، ارایه‌ی مطالب دقیق و جامع در ۱۰۸ نفر (۴۲/۵ درصد)، تقویت روحیه‌ی مطالعه و تحقیق در ۹۷ نفر (۳۸/۲ درصد)، توصیه و تشویق اساتید در ۹۶ نفر (۳۷/۸ درصد) از دلایل عمده‌ی ارجحیت بود. طبق

اطلاعات، در مورد ارایه‌ی اطلاعات دقیق و جامع ($P = 0/03$) و نیز انطباق با اهداف آموزشی ($P = 0/01$) بین دو گروه دانشجویان و دستیاران اختلاف معنی داری وجود داشت.

بیشترین دلایل ارجحیت کتب تالیفی، سهولت مطالعه در ۹۸ نفر (۳۸/۶ درصد)، صرفه جویی در وقت در ۸۹ نفر (۳۵ درصد)، احتمال کسب نمره‌ی بیشتر در ۸۸ نفر (۳۴/۶ درصد) و حجم مناسب در ۸۷ نفر (۳۴/۳ درصد) بود. طبق نتایج، در مورد حجم مناسب کتب تالیفی بین دو گروه دانشجویان و دستیاران گروه اختلاف معنی داری وجود داشت ($P = 0/01$).

دلایل عمده‌ی ارجحیت مطالب ارایه شده‌ی اساتید در کلاس (جزوه)، سهولت تهیه و دسترسی در ۱۴۵ نفر (۵۷/۱ درصد) حجم مناسب در ۱۳۸ نفر (۵۴/۳ درصد)، صرفه جویی در وقت در ۱۳۷ نفر (۵۳/۹ درصد)، و احتمال کسب نمره‌ی بیشتر در ۱۵۰ نفر (۵۹/۱ درصد) برآورد شد. طبق نتایج حاصله در تمام این موارد بین دو گروه دانشجویان و دستیاران اختلاف معنی داری وجود داشت ($P < 0/05$).

بیشترین دلایل عدم استفاده از منابع مرجع به ترتیب مربوط به حجم زیاد و نیاز به زمان (۹۰ درصد) ۲۲۵ نفر، نبود انگیزه (۸۷/۹ درصد) ۲۱۸ نفر، عدم آموزش لازم برای مطالعه‌ی صحیح در مقاطع مختلف تحصیلی (۸۱/۴ درصد) ۲۰۱ نفر، نیاز به تسلط به زبان انگلیسی (۷۷ درصد) ۱۹۱ نفر و عدم کفایت منابع موجود در کتابخانه (۷۶/۲ درصد) ۱۸۹ نفر بود. عدم علاقه به رشته‌ی تحصیلی با ۹۴ نفر (۳۸/۲ درصد) کمترین علت عدم استفاده از منابع مرجع بود. البته طبق جدول شماره ۳، درصد دستیاران موافق با این موضوع بیشتر بود و با توجه به $P = 0/03$ این اختلاف معنی دار است.

جدول ۲: تعداد و درصد فراوانی نگرش به دلایل عدم استفاده از منابع مرجع

علت	دیدگاه	موافق	بی نظر	مخالف	بدون پاسخ
حجم زیاد کتب مرجع و نیاز به صرف زمان زیاد برای مطالعه، یک ایراد اساسی برای مطالعه آنهاست.	۲۲۵	۱۲	۱۳	۴	۹۰٪ ۴/۱٪
سرفصل دروس لازم برای هر مقطع، در کتب مرجع مشخص نشده است. این گستردگی گروه مخاطب، یک ایراد برای مطالعه آن به شمار می رود.	۱۵۶	۵۵	۳۶	۷	۶۳/۲٪ ۲۱/۷٪ ۱۴/۵٪ ۲/۸٪
هزینه بالای تهیه منابع، مانعی برای تهیه و مطالعه منابع مرجع به شمار می رود.	۱۷۴	۳۶	۳۹	۵	۶۹/۹٪ ۱۴/۲٪ ۱۵/۶٪ ۲٪
نیاز به تسلط به زبان انگلیسی، یک ایراد اساسی در استفاده از منابع مرجع به زبان اصلی است.	۱۹۱	۲۶	۳۱	۶	۷۷٪ ۱۰/۲٪ ۱۲/۵٪ ۲/۴٪
منابع موجود در کتابخانه برای استفاده همه دانشجویان کافی نیست.	۱۸۹	۳۲	۲۷	۶	۷۶/۲٪ ۱۲/۶٪ ۱۰/۸٪ ۲/۴٪
زمان امانت گرفتن منابع از کتابخانه کافی نیست.	۱۶۵	۳۸	۴۵	۶	۶۶/۵٪ ۱۵٪ ۱۸/۱٪ ۲/۴٪
امکانات کافی جهت استفاده از منابع دیجیتال برای همه دانشجویان وجود ندارد.	۱۵۵	۶۷	۲۸	۴	۶۲٪ ۲۶/۴٪ ۱۱/۲٪ ۱/۶٪
عدم علاقه به رشته تحصیلی به عنوان یک مشکل اساسی در مطالعه منابع مرجع به شمار می رود.	۹۴	۶۹	۸۳	۸	۳۸/۲٪ ۲۷/۲٪ ۳۳/۸٪ ۳/۱٪
محدود شدن مطالعه دانشجویان به شب امتحان، دلیل عدم استفاده از منابع مرجع است.	۱۷۹	۳۵	۳۳	۷	۷۲/۵٪ ۱۳/۸٪ ۱۳/۳٪ ۲/۸٪
آموزش لازم برای مطالعه صحیح در مقاطع تحصیلی وجود ندارد.	۲۰۱	۳۶	۱۰	۷	۸۱/۴٪ ۱۴/۲٪ ۴٪ ۲/۸٪
دانشجویان تنها با نمره امتحان ارزشیابی می شوند نه با میزان و گستره یادگیری. نبود انگیزه برای مطالعه بیشتر، به عنوان یک مانع اساسی در مطالعه منابع مرجع به شمار می رود.	۲۱۸	۲۲	۸	۶	۸۷/۹٪ ۸/۷٪ ۳/۲٪ ۲/۴٪

جدول ۳: دیدگاه دانشجویان و دستیاران درباره ی دلایل عدم استفاده از منابع مرجع

علت	دیدگاه	بی نظر					
		موافق			مخالف		
		دانشجو	دستیار	دانشجو	دستیار	دانشجو	دستیار
حجم زیاد کتب مرجع و نیاز به صرف زمان زیاد برای مطالعه، یک ایراد اساسی برای مطالعه آنهاست.	٪ ۹۰/۶	۹۳/۸	۴/۵	۰	۵	۶/۲	
سرفصل دروس لازم برای هر مقطع، در کتب مرجع مشخص نشده است. این گستردگی گروه مخاطب، یک ایراد برای مطالعه آن به شمار می رود.	٪ ۶۴	٪ ۸۱/۲	٪ ۲۳	٪ ۱۲/۵	٪ ۱۳	٪ ۶/۲	
هزینه بالای تهیه منابع، مانعی برای تهیه و مطالعه منابع مرجع به شمار می رود.	٪ ۶۷/۷	٪ ۸۷/۵	٪ ۱۵/۴	٪ ۱۲/۵	٪ ۱۶/۹	٪ ۰	
نیاز به تسلط به زبان انگلیسی، یک ایراد اساسی در استفاده از منابع مرجع به زبان اصلی است.	٪ ۷۶/۵	٪ ۶۸/۸	٪ ۱۰	٪ ۱۲/۵	٪ ۱۳/۵	٪ ۱۸/۸	
منابع موجود در کتابخانه برای استفاده همه دانشجویان کافی نیست.	٪ ۷۶/۵	٪ ۷۵	٪ ۱۲	٪ ۱۸/۸	٪ ۱۱/۵	٪ ۶/۲	
زمان امانت گرفتن منابع از کتابخانه کافی نیست.	٪ ۶۵/۵	٪ ۶۸/۸	٪ ۱۵/۵	٪ ۱۲/۵	٪ ۱۸/۸	٪ ۱۹	
امکانات کافی جهت استفاده از منابع دیجیتال برای همه دانشجویان وجود ندارد.	٪ ۶۰/۴	٪ ۷۵	٪ ۲۶/۷	٪ ۱۸/۸	٪ ۱۲/۹	٪ ۶/۲	
عدم علاقه به رشته ی تحصیلی به عنوان یک مشکل اساسی در مطالعه منابع مرجع به شمار می رود.	٪ ۳۶/۲	٪ ۶۸/۸	٪ ۳۰/۲	٪ ۱۸/۸	٪ ۳۳/۷	٪ ۱۲/۵	
محدود شدن مطالعه دانشجویان به شب امتحان، دلیل عدم استفاده از منابع مرجع است.	٪ ۷۲	٪ ۷۵	٪ ۱۳	٪ ۱۸/۸	٪ ۱۵	٪ ۶/۲	
آموزش لازم برای مطالعه صحیح در مقاطع تحصیلی وجود ندارد.	٪ ۸۰/۵	٪ ۷۵	٪ ۱۵	٪ ۲۵	٪ ۴/۵	٪ ۰	
دانشجویان تنها با نمره امتحان ارزشیابی می شوند نه با میزان و گستره یادگیری. نبود انگیزه برای مطالعه بیشتر، به عنوان یک مانع اساسی در مطالعه منابع مرجع به شمار می رود.	٪ ۸۸	٪ ۸۷/۵	٪ ۸/۵	٪ ۱۲/۵	٪ ۳/۵	٪ ۰	

بحث

به کارگیری الگوی مناسب مطالعاتی در دانشجویان یکی از مهم ترین عوامل ارتقای تحصیلی و ماندگاری دانش فراگرفته شده به شمار می رود. اما این الگو تابعی از عوامل فردی، محیطی و زمانی است (۶). نتایج این تحقیق نشان داد که بیش از ۵۰ درصد فراگیران تا ۳ ساعت در روز مطالعه می کنند. در مطالعه ی نوریان و همکاران در سال ۸۷-۸۸ در دانشجویان پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تهران متوسط زمان مطالعه در طول روز ۲/۵ ساعت بود. در این مطالعه نشان داده شد به تدریج در طی دوران تحصیل ساعت کمتری را صرف مطالعه می کنند و این موضوع با توجه به افزایش حجم مطالب در طول تحصیل جای تامل دارد (۱۷). در مطالعه ی عظیمیان نیز اکثریت فراگیران ۲۶-۵۲ دقیقه در شبانه روز مطالعه می کردند و تنها ۸ درصد آن ها بیش از ۱۰۰ دقیقه مطالعه داشتند (۱۹). در مطالعه ی مردانیان اکثر دانشجویان و کارورزان ۳-۵ ساعت در روز و دستیاران کمتر از ۳ ساعت در روز مطالعه می کردند (۶). طول مدت مطالعه در دانشجویان دانشگاه های اردبیل در مطالعه ی محمدی و همکاران نیز ۴۳ تا ۱/ ساعت بود (۱۸). بیش از ۵۰ درصد نمونه ها سطح زبان خود را متوسط اعلام نمودند و بیش از سه چهارم نمونه ها با نیاز به تسلط به زبان انگلیسی، به عنوان یک ایراد اساسی در استفاده از منابع مرجع به زبان اصلی موافق بودند. در مطالعه ی قضاوی نیز عدم تسلط کافی به زبان انگلیسی یکی از مهم ترین عوامل تمایل دانشجو به استفاده از جزوه بود (۴). همچنین در مطالعه ی مردانیان اکثریت اعم از دانشجو، کارورز و دستیار کتب ترجمه را مطالعه می نمودند (۶). طبق اطلاعات به دست آمده در این مطالعه اولویت اول استفاده از منابع درسی برای بیشتر فراگیران مطالب ارایه شده در کلاس و کتب تالیفی بود که با نتایج مطالعات مشابه همخوانی داشت (۲۲، ۲۱، ۳). منابع مرجع ترجمه شده و زبان اصلی اولویت اول کمتر از ۱۰ درصد آن ها بود. در این مطالعه بیشتر افراد ترجیح می دادند

نسخه های چاپی منابع و جزوه های دست نویس را مطالعه کنند علی رغم اینکه در بیش از ۵۰ درصد آنها، خواندن جزوات چاپی به عنوان اولویت آخر انتخاب شد، انتخاب آن به عنوان اولویت اول در دستیاران بیشتر بود. هرچند مطالعات اندکی در مورد ارجحیت شکل استفاده از منابع مطالعاتی دانشجویان وجود دارد اما نتایج این مطالعه با مطالعه ی امینیان که در آن در گروه های اعضای هیات علمی، دستیاران و کارورزان میزان استفاده از منابع کاغذی بیشتر بود، همخوانی دارد (۲۰). طبق مطالعه ی حاضر، خرید شخصی منابع و یادداشت برداری در کلاس عمده ترین راه های دسترسی به منابع درسی بودند، هرچند هزینه ی بالای تهیه ی منابع، دومین دلیل عدم استفاده از منابع مرجع از نظر دستیاران برآورد شد. علی رغم اینکه تهیه ی گروهی جزوه و نیز کتابخانه سهم بسیار کمی (کمتر از ۱۰ درصد) در دسترسی به منابع داشتند، در هر دوی این موارد درصد دستیاران بیشتر بود. در مطالعه ی عظیمیان نیز درصد کمی (۲۱ درصد) از کتابخانه استفاده می کردند. طبق اظهار ۷۶/۲ درصد نمونه ها در این مطالعه، منابع موجود در کتابخانه برای استفاده ی همه دانشجویان کافی نیست برخلاف نتایج مطالعه ی محمدی که نشان داد منابع موجود در کتابخانه نیازهای مطالعاتی دانشجویان را تامین می کند (۱۸). اطلاعات به دست آمده حاکی است که دانشجویان به اهمیت مطالعه ی کتب مرجع واقف هستند و ارایه ی مطالب دقیق و جامع، و تقویت روحیه ی مطالعه و تحقیق را از بیشترین دلایل ارجحیت کتاب ها می دانند. در مطالعه ی درمورد نظرات اعضای هیات علمی و دانشجویان در مورد کتاب نیز، دانشجویان ظاهراً برخی از کتب را مفید می دانستند اما تنها در تکمیل جزوات از آنها استفاده می کردند (۱۶). در مطالعه ی شریفی نیز عدم آگاهی از مزایای مطالعه ی کتب مرجع نسبت به جزوه یکی از کمترین عوامل موثر بر گرایش به جزوه نویسی بود (۹). در مطالعه ی حاضر از دیدگاه نمونه ها، حجم زیاد مطالب و نیاز

به زمان، نبود انگیزه برای مطالعه‌ی بیشتر، عدم آموزش لازم برای مطالعه‌ی صحیح در مقاطع مختلف تحصیلی و عدم کفایت منابع موجود در کتابخانه درکنار نیاز به تسلط به زبان انگلیسی برای مطالعه‌ی منابع زبان اصلی از مهم‌ترین دلایل عدم استفاده از آن‌ها شمرده شد. حجم زیاد کتاب‌های مرجع در بیشتر مطالعات عامل اصلی گرایش به جزوه بیان شده است (۲۳ و ۵، ۹، ۴). عدم علاقه به رشته‌ی تحصیلی کمترین علت عدم استفاده از منابع مرجع بود. در مطالعه‌ی قضاوی نیز نارضایتی از رشته‌ی تحصیلی تاثیر بسیار کمی بر گرایش به جزوه نویسی داشت (۴). در مورد ارجحیت مطالب ارایه شده در کلاس، بیشترین آمار به احتمال کسب نمره‌ی بیشتر، سهولت دسترسی و مطالعه، حجم مناسب و صرفه جویی در وقت تعلق داشت. مطالعه‌ی حق دوست نیز یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر تغییر الگوی مطالعاتی را طراحی سوالات امتحانی بر مبنای مطالب ارایه شده در کلاس دانسته است (۱۳).

نتیجه گیری

با توجه به مطالب مطرح شده و آمار و احتمالات به دست آمده از مطالعه‌ی حاضر، متأسفانه جزوه هنوز یکی از عمده‌ترین منابع مطالعاتی دانشجویان است. هرچند نتایج این مطالعه نشان داد جزوه نویسی گروهی و تکنیر و استفاده‌ی متوالی از آن تا حدودی منسوخ شده و به یادداشت برداری فردی تغییر یافته است. از سوی دیگر علیرغم آگاهی از مزایای کتب مرجع، گرایش به خواندن آن‌ها به ویژه زبان اصلی حتی در دستیاران رشته‌های تخصصی، پایین است. از آنجا که یکی از رسالت‌های اصلی دانشگاه‌ها، نظارت و دقت در کیفیت آموزشی و ارتقای آن می‌باشد و با توجه ویژه به جایگاه این گروه از فراگیران که با حساس‌ترین موضوع یعنی سلامت مردم سرو کار دارند، توجه به نکات زیر پیشنهاد می‌گردد:

بسیاری از مطالعات نشان داده اند مدیریت زمان یکی از

مشکلات عمده‌ی این افراد است (۱۷، ۲۷). و یافته‌های پژوهش‌های متعدد بر ارتباط معنی دار عادات مطالعه‌ی افراد و وضعیت تحصیلی آن‌ها تاکید می‌کند (۲۶-۲۴). حتی نشان داده شده که مهارت‌های مطالعه و مدیریت زمان در موفقیت دانشجویان ترم اول پزشکی قوی تر از استعداد آن‌ها به یادگیری می‌باشد (۲۸). از سوی دیگر با افزایش سنوات تحصیل به دلیل خستگی و استرس ناشی از کار بالینی دانشجویان، زمان کمتری را در اختیار دارند. پیشنهاد می‌شود کسب مهارت‌های مورد نیاز برای مطالعه شامل روش‌ها و فنون یادگیری و مدیریت زمان در برنامه‌ی مدون آموزشی قرار گرفته و کارگاه‌های مربوطه در بدو ورود و با فواصل منظم به منظور آموزش مستمر و منطبق با مقطع تحصیلی، برنامه‌ریزی گردد. انتظار می‌رود پزشکان با زبان علمی (انگلیسی) آشنا باشند و بتوانند از آن استفاده کنند (۶). پیشنهاد می‌شود به این مقوله توجه بیشتری شود و با برنامه‌ریزی صحیح و زیر بنایی از ابتدای دوره آموزشی به تقویت و بکارگیری آن تاکید شود. یکی از راه‌های موثر در ترغیب دانشجویان به مطالعه‌ی کتب مرجع، تغییر نگرش آن‌ها در مورد نحوه‌ی یادگیری دروس در مقایسه با دبیرستان است. تاکید بر نقش "راهنما"ی استاد و استفاده از روش‌های آموزشی مشارکتی، تفکر محور و مدل‌های تعاملی باعث می‌شود دانشجویان در مباحث کلاسی حضور فعال داشته و به استفاده از کتب و مقالات تشویق شود (۳۰). کتابخانه‌ها برای یادگیری هرچه بیشتر و بهتر طراحی شده اند. ورود به کتابخانه به ذهن و مغز فراگیر علامت می‌دهد که اکنون زمان هوشیار شدن و شروع فعالیت است (۲۹). کتابخانه‌های دانشگاهی نه تنها در امر پژوهش موثرند بلکه به واسطه‌ی گردآوری منابع علمی و تخصصی نظیر کتاب‌های درسی و مجلات فضای مناسبی برای یادگیری و مطالعه فراهم می‌آورند. بنابراین توصیه به استفاده بیشتر از کتابخانه و غنی سازی و تامین منابع مورد نیاز دانشجویان می‌تواند در استفاده‌ی بیشتر

از کتب موثر باشد.

تقدیر و تشکر

این مطالعه با حمایت مالی معاونت تحقیقات و فناوری

دانشگاه علوم پزشکی زنجان انجام پذیرفت. بدینوسیله از آن معاونت و معاونت آموزشی، فراگیران شرکت کننده در پژوهش و همکارانی که در تهیه، اجرا، بررسی و تدوین طرح همکاری نمودند، تشکر و قدردانی می گردد.

References

- 1- Shabani h. Instructional skills methods and techniques of teaching. 4th ed. Tehran : SAMT company ;1997:153
- 2- Standards in basical education of medical education Available from: URL: scume.behdasht.gov.ir/uploads/172_277_new-standard.pdf
- 3- Salem Safi R, Ashraf Rezaee N, Sheikhi N, et all. Investigation of studying styles of Urmia Medical Sciences University`s students. *Bimonthly Journal of Urmia Nursing and Midwifery*. 2020;8(2):76-82.
- 4- Ghazavi A, Rafiei M, Mosayebi G, Abtahi H. The attitude of Arak Medical Uviversity students about resons of tendency to use the lecture notes instead of textbooks. 2006. *AMUJ*. 2008;12(4,supp1):73-80
- 5- Shariati B, Javadi H, Habibi GR, Soleymani F. Attitude and practice medical students about lesson resources, Tehran , Iran. Tehran university of Medical Sciences Publications;1996.
- 6- Mardanian F, Kazeroonizadeh A. A survey on studying techniques of midwifery students in Shahid Beheshti Hospital of Isfahan. *IJME*. 2003;10:73-6.
- 7- DeZure D, Kaplan M, Deerman MA. Research on student note taking :Implication for faculty

and graduate student instruction. Cited 2012 Apr. Available from: www.math.lsa.umich.edu

- 8- Zhang J, Peterson R, Ozolins IZ. Student`s approaches for learning in medicine: What does it tell us about informal curriculum? *BMC Med Educ*. 2011;11:87
- 9- Sharifi Sarasiabi Kh, Hosseini Teshnizi S, Tavassoali Farahi M. Factors affecting students tendency of university students to lecture notes. *Hormozgan Medical Journal*. 2012;17(2):183-90
- 10- Rashidian M. Effectiveness of different types of learning materials used by students in basic medical sciences courses. *Scientific Journal or Kurdistan University of Medical sciences*. 2003;7:58-63
- 11- Evaluation of the presentation , preparation , and use of reference textbook for medical students. MES research group, student research center, Tehran university of medical sciences. April 1994
- 12- Bigdeli Z. Using the academic library. *Book journal*. 9;34:49-59
- 13- Pirhaji O, Mollabashi R, Haghdoost F, Meidani M. Medical student`s study resources : books or notes. *IJME*. 2012;11(a):1461-65
- 14- Gupta B, White DA, Walmsley AD. The attitudes of undergraduate students and staff to the use of electronic learning. *Br Dent J*.

2004;24:196(8):487-92

15- D'Alessandro DM, Kreiter CD, Erkonen WE, Winter RJ, Knapp HR. Longitudinal follow-up comparison of educational interventions : multimedia textbook , traditional lecture, and printed textbook. *Arch Pediatr Adolesc Med*. 1995;149(3):297-302

16- Suda KJ, Bell GC, Franks AS. Faculty and student perceptions of effective study strategies and materials. *Am J Pharm Educ*. 2011;75:201.

17- Nourian AA, Shah Mohammadi F, Mousavi Nasab SN, Nourian A. Study skills and habits of the students in Tehran Islamic Azad University of Medical Sciences in the academic year 2008-2009. *Strided in Development of Medical Education*. 2010;7(2):104-111

18- Mohammadi M, Dadkhah B, Mozafari N, Nemati N. Evaluation of knowledge about efficient study in students of universities in Ardebil. *Journal of Semnan University of Medical Sciences*. 1386;9:93-98

19- Azimian J. Evaluation of study in medical studens of Qazvin university of Medical Sciences. *Edrak Journal*. 2008;3,10:24-28

20- Aminian A, Hosseinali F, Nader F, Aminian B. Evaluation of medical information resources of internal medicine at Shiraz university of Medical Sciences in summer 2002. *Iranian Journal of Medical Education*. 2002;7:17-18

21- sobhani A. Medical student and learning styles based on problem solving. *J Guilan Univ. Med Sci*. 1997;6:20-21

22- Rouhani A, Akbari M , Mamavi T .

Evaluation of study skills among student of mashhad dental school in academic year 2008-2009. *Teb va Tazkieh*. 2014; 19: 63-73

23- Sanagoo A, Jouybari LM, Ghana S, et all. Attitude towards note-taking and reading pamphlets. 2013. Available from: FMEJ 3;3 mums.ac.ir/j-fmej. SEPTEMBER 22.

24- khadivizade T, Seif AA, Valayi N. Relationship of student's study strategies with their personal characteristics and academic bachground. *IJME*. 2004; 4 (2) : 53-61

25- Deossis AM, Rosa DD, Schowartz A, Hauge LA, Bordage G. Study habits of surgery residents and performance on American board of surgery in-training examinations. *Am j sur*. 2004 ;188(3): 230-6

26- Boehler ML, Achwind CJ, Folse R. An evaluation of study habits of third-year medical students in a surgical clerkship . *AM J SUR*. 2001; 181(3):268-71

27- Nneji LM. Study habits of Nigerian university students. Nigeria : Higher Education Research and Development Society of Australasia. 2002. Available from: www.herdsa.org.au

28- West C, Sadoski M. Do study strategies predict academic performance in medical school? *Med edu*. 2011; 45(7): 696-703

29- Nikzad M, Mohammadi A. Guide of medical study in IRAN. 1th edition, Tehran, 2005.

30- salehiniya H . Deal with the pamphlet read amoung medical students and related fields in Iran: need for urgent action. *Strides in Development of Medical Education*. 2014;3:403-4

The Evaluation of Study Pattern and the Attitude of Medical Students and Residents about Study Resources at Zanjan University of Medical Sciences in 2013-2014

Golshahi Rad Sh¹, Ramezanpour A², Fallah R³

¹EDC, Zanjan University of Medical sciences, Zanjan, Iran

²Dermatology Clinic, Vali-e-Asr Hospital, Zanjan, Iran

³Biological Statistics Epidemiology Group, School of Medical University Of Medical Sciences , Zanjan, Iran

Corresponding Author: Ramezanpour A, Dermatology Clinic, Vali-e-Asr Hospital, Zanjan, Iran

Email: ar@zums

Received: 19 Apr 2015   ***Accepted:*** 15 Jun 2015

Background and Objective: Students' tendency to study their class notes instead of studying textbooks would have negative effects not only on learning process but also on their research interest and motivation. The present research was conducted to evaluate study habits and attitudes of medical students and residents about studying educational resources at Zanjan University of Medical Sciences.

Materials and Methods: In this descriptive study, 254 students from different stages of medical education were selected through simple random sampling. Data was collected using a researcher-made questionnaire. The validity and reliability of which were confirmed. Analysis was performed using SPSS16 through descriptive and analytical methods.

Results: The findings of the study revealed that more than 50% of participants study 3 hours per day. 45.9% preferred studying their class notes and 35.3% preferred to study textbooks. The most reasons were easy accessing, saving time, and the probability of obtaining a higher score.

Conclusion: Although the students are aware of the importance of the textbooks, they prefer to study their class notes. It seems that planning to improve the study habits and skills, applying new methods of teaching and more attention to foreign language skills are necessary.

Keywords: Attitude, Student, Resident, Study resource, Class note, Textbook, Study habit